

VICTORIA L. LEMIEUX IN STEPHANIE E. TRAPNELL

PUBLIC ACCESS TO INFORMATION FOR DEVELOPMENT: A GUIDE TO THE EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF RIGHT TO INFORMATION LAWS

Odprtost (angl. *openness*), odgovornost (angl. *accountability*) in preglednost (angl. *transparency*) so med najpogostejšimi besedami v sodobnem političnem diskurzu. Preglednost je ključnega pomena za ohranjanje odgovornosti sleherne vlade v družbi pluralne demokracije, odvisna pa je predvsem od pravice državljanov do dostopa do informacij, ki jih ustvarjajo in vzdržujejo vlada in njene institucije. Poleg zakona, ki ureja svobodo informiranja, je pravica do obveščenosti (angl. *Right to Information, RTI*) o dokumentih, ki nastajajo pri delovanju vlade, prvi velik korak v boju proti korupciji in pri osvetlitvi vladnih dejavnosti. Vsakodnevno izvajanje zakona je še veliko večji izziv, s katerim se sooča vsaka država, ki ima takšen zakon. Zakon o svobodi informacij (Freedom of Information Act) v ZDA je star skoraj 50 let, ves čas pa se posodablja in skoraj vsako desetletje se dopolnjuje z večjimi popravki.

Kako omogočiti državljanom poznavanje zakona in možnosti, ki jih imajo na voljo? Kaj je kultura odprtosti in kako jo graditi? Ali lahko zaposlimo in usposobimo strokovno delovno silo in zagotovimo izvedbeno podporo? Kje najti modele za razvoj postopkov in praks za sprejemanje zahtev in njihovo sledenje, za zbiranje potencialno odzivnih zapisov za obdelavo dokumentov v različnih oblikah za distribucijo in za predvidevanje povpraševanja in proaktivnega objavljajanja zapisnikov? Kaj moramo storiti, da zgradimo infrastrukturo za upravljanje in ohranjanje zapisov? Če tega ni, je pravica do dostopa nična. Ali smo sposobni zagotoviti celovitost dokumentov in jih ohraniti v ustrezni obliki, tako da lahko ljudje vidijo, kaj vlada počne, poleg tega pa tudi dokumentirajo svoje pravice? Ali je mogoče organom nadzora zagotoviti trdno podlago za korektivne ukrepe in najboljše prakse ter omogočiti, da lahko vsakdo, vključno z informacijskimi posredniki, preoblikuje informacije za različne namene?

Priročnik je rezultat dveletne raziskave o tem, kako se je pravica do obveščenosti izvajala v državah v različnih regijah in z različnimi stopnjami dohodka. Rezultati raziskave so podani v prilogi k priročniku (Right to Information: Case Studies on Implementation). Raziskan je zgodovinski razvoj zakonov s področja RTI (v nadaljevanju: zakoni RTI). Raziskava je bila usmerjena k razvoju teoretičnega okvira za prepoznavanje dejavnikov učinkovite implementacije zakonov RTI in kazalnikov učinkovitosti izvajanja.

Avtorici sta bili motivirani z željo, da bi oblikovalci politike, javni uslužbenci in razvojni strokovnjaki ne samo bolje razumeli, kako zagotoviti sprejem zakonov RTI, ampak bi si tudi aktivno prizadevali doseči razvojne rezultate. Ciljno občinstvo vključuje tudi razvojne delavce, organizacije civilne družbe in javne uradnike, odgovorne za upravljanje RTI. Priročnik naj bi bil zanimiv za študente, akademike in strokovnjake, ki se ukvarjajo z vprašanji odprte vlade in s preglednostjo na področjih, kot so pravo, javna naročila, odprti podatki, sprejemanje predpisov in izvajanje storitev (npr. na področju zdravstva in izobraževanja), povezanih z razpravo o kazalnikih učinkovitosti in temami, kot je ravnotežje med razkritjem in tajnostjo. Akademiki bodo našli inovativne načine za pospeševanje in razširitev raziskav zagotavljanja pravice do informacij, tako da bi le-te zajele dolgoročne rezultate in učinke.

Združeni narodi so RTI uradno prepoznali leta 2011 v delu 19. člena Splošne deklaracije o človekovih pravicah (Universal Declaration of Human Rights), na nacionalni ravni pa je bil pojav zakonov RTI prepoznan že pred tem. Gibanje za varovanje pravic do informacij iz vladnih virov se je pojavilo sredi 20. stoletja v bojih za politične in državljanske pravice, ki so jih zahtevali akterji na nacionalni ravni. Danes je RTI ključni del širšega globalnega trenda v smeri preglednejše in bolj odprte države; vključeni so tudi drugi elementi (npr. zaščita žvižgačev), ki omogočajo dostop do podatkov v odprtih formatih (odprti podatki) in zahtevajo, da visoki uradniki javnost obvestijo o svojem premoženju.

Zemljevid o globalni oceni stanja glede pravice do obveščenosti v svetu (slika 1) podaja informacije o zakonodaji s področja RTI po državah ter oceno prednosti in slabosti pravnega okvira. Zakoni najtemneje osenčenih držav so ocenjeni najbolje. Države, ki niso osenčene, še vedno nimajo zakona RTI.



Slika 1: Zemljevid o globalni oceni stanja glede pravice do obveščenosti (Vir: Lemieux in Trapnell, 2016)

Rezultati globalne ocene stanja glede pravice do obveščenosti po državah kažejo, da je Slovenija od skupno 150 možnih točk dobila 129 točk (slika 2), kar jo uvršča na drugo mesto. Na prvem mestu je Srbija s 135 točkami in na četrtem mestu Hrvaška s 126 doseženimi točkami. Navedeni podatki veljajo na dan 27. 7. 2016. Aktualni podatki so dostopni na spletni strani Global Right to Information Rating (<http://www.rti-rating.org/country-data/>).

Slovenia

Name of law : Access to Public Information Act

First adopted : 2003

Last modified : 24 March 2014

RTI Rating last updated : 05 May 2015

SECTION	MAX SCORE	SCORE
Right of Access	6	3
Scope	30	30
Requesting procedures	30	26
Exceptions	30	25
Appeals	30	28
Sanctions	8	4
Promotional measures	16	13
TOTAL	150	129

Slika 2: Ocena RTI za Slovenijo (Vir: Global Right to Information Rating, 2003)

S pojavom zakonov, specializiranih za RTI, raste možnost dostopa do informacij javnega značaja ter odkritja in preprečevanja korupcije, večajo se možnosti sodelovanja v javnih zadevah, izboljšujejo se zaščita drugih človekovih pravic in vladne storitve informiranja, poslovanje in promocija osebnih ciljev ljudi sta lažja.

RTI je povezan z izboljšano odgovornostjo, boljšim informiranjem in večjim zaupanjem vlagateljev. Poleg tega ljudje pričakujejo, da bo dostop do informacij javnih organov in zasebnih subjektov, ki opravljajo javne funkcije, čedalje lažji, preglednejši in odgovornejši. Z dostopnostjo informacij za slehernega posameznika, ki jo zagotavljajo zakoni RTI, se zmanjšuje verjetnost, da bi država zlorabila nadzor nad javnofinančnimi informacijami. Dostop do informacij je tudi ključnega pomena za zmanjšanje informacijske asimetrije med državljani in državo.

Brez mehanizmov odgovornosti lahko začnejo uradniki delati izključno v svojem interesu, ne pa v interesu državljanov, ki jih predstavljajo. Primer tega je kleptokracija, za katero je značilno, da korumpirani vladni uradniki kradejo javna sredstva in s tem siromašijo državljane. Pomanjkanje preglednosti omogoča skrivanje korupcije in oviranje odgovornosti. Države, ki učinkovito izvajajo zakone RTI, marginaliziranim članom družbe zagotavljajo dostop do vladnih služb in informacij ter postopke za zahtevo informacij v podporo njihovih pravic; s tem jim pomagajo, da se sliši tudi njihov glas. Učinkoviti zakoni RTI preko institucionalizacije pravil in postopkov za dostop omogočajo tudi učinkovito delovanje drugih odprtih vladnih mehanizmov (npr. odprtih podatkov). Nenazadnje tudi zavezujejo prihodnje vlade k ohranjanju RTI.

Stopnje razvoja glede na rezultate implementacije zakona RTI:

- rezultati prve stopnje (razkritje informacij: odzivnost na povpraševanje po informacijah (hitrost, kakovost in pravočasnost odgovorov, količina, pomembnost in pravilnost proaktivno razkritih informacij));
- rezultati druge stopnje (uporaba informacij za odgovornost: strateška uporaba RTI za vzpostavitev ukrepov, povezanih z odgovornostjo in boljšo operativno učinkovitostjo, npr. preventivni in preiskovalni protikorupcijski mehanizmi, boljše informacijske storitve itd.);
- rezultati tretje stopnje (institucionalizacija dostopa do informacij, četudi se ta dostop večkrat izpodbija (premik v birokratski kulturi skrivnosti), izboljšani razvojni rezultati (povečana enakost spolov, boljši življenjski standard, boljši rezultati na področju izobraževanja in zdravstva itd.)).

Učinkovitost zagotavljanja RTI je povezana z zmogljivostjo sistema za razkrivanje informacij, kot je predvideno v zakonu RTI v posamezni državi.

Težko je meriti rezultate prve stopnje, saj še ni zanesljivega merjenja učinkovitega izvajanja RTI, opredeljenega kot rezultat prve stopnje. Kazalnik za to, ali zakon obstaja in ali je dobre kakovosti, pove malo o tem, kako je implementiran.

Podatki o izvajanju zakona RTI, kot je število zahtev, odzivov, pritožb in proaktivno razkritih dokumentov, zagotavljajo splošno sliko obsega obdelanih zahtevkov in informacij, ki jih distribuirajo sistemi uprave. Toda ta vrsta podatkov ponuja malo informacij o kakovosti odgovorov, pomembnosti proaktivno distribuiranih informacij po povpraševanju ali o zadovoljstvu uporabnikov. Ti dejavniki so verjetno pomembnejši za razumevanje narave razkritja v primerjavi z obsegom in pravočasnostjo, saj zagotavljajo vpogled v socialni in ekonomski vpliv zakonov RTI. Obstaja tudi vprašanje zanesljivosti podatkov o uspešnosti, ki jih država objavlja v sistemih zagotavljanja RTI.

V poskusu, da bi bil zajet širši okvir razumevanja učinkovitosti zagotavljanja RTI, od preprostih podatkov o odzivnosti, izvrševanju ali mehaniki implementacije naprej, se avtorici zanašata na tisto, kar preprečuje ali olajšuje učinkovito izvajanje zakona RTI v praksi. Ta okvir vključuje dejavnike izvajanja, ki vodijo k dobrim razvojnim rezultatom. Osnovna raziskava obsega tematsko sintezo 12 študij primerov držav, v katerih sta preučena kakovost in obseg izvajanja sistemov zagotavljanja RTI. Primarni cilj je bil ugotoviti, kateri so dejavniki učinkovitosti izvajanja RTI, obravnava pomembnih tem, ki označujejo izvajanje zagotavljanja RTI (npr. inovacije, dobre prakse, izzivi itd.), pa je bil sekundarni cilj. Namesto povzetka pregleda literature je cilj tematske sinteze opredeliti ponavljajoče se teme ali vprašanja v sklopu primarne raziskave in ustvariti analitično razumevanje, ki presega sklepe o posameznih primerih.

Dejavniki učinkovitosti v implementaciji RTI so:

1. omogočanje pogojev:
 - pravni okvir,
 - prizadevanja zagovornikov,
 - politika prioritet;
2. zahteve po informacijah:
 - ozaveščanje javnosti in motivacija,
 - dostopnost procesov za zagotavljanje RTI;
3. institucionalna zmogljivost:
 - posodobljene formalne prakse,
 - obdelava zahtev,
 - proaktivno razkritje,
 - vodenje evidenc,
 - število zaposlenih,
 - zmogljivosti osebja (usposabljanje in viri),
 - kadrovske spodbude;
4. nadzor:
 - spremljanje institucionalne zmogljivost,
 - uveljavljanje razkritja obveznosti (pritožbe, sankcije).

Nekateri splošni družbeni, tehnološki in politični dejavniki, ki so prispevali k nastanku zakonov RTI, še naprej oblikujejo ugodno okolje za njihovo izvajanje. Predhodnik današnjih zakonov RTI (najbrž prvi zakon RTI) je švedski zakon o temeljnih pravicah in svoboščinah iz leta 1766, v katerem so obravnavane tudi pravica do informacij za širšo javnost iz švedske ustave in posebne pravice do informacij za tisk.

Za sprejetjem švedskega zakona je po dolgem obdobju sledil finski zakon leta 1951, potem pa zakon v Združenih državah Amerike leta 1966 ter zakoni na Danskem in Norveškem leta 1970, v Franciji in na Nizozemskem leta 1978, v Avstraliji in Novi Zelandiji leta 1982 ter v Kanadi leta 1983. Med državami v razvoju je zakon RTI prva sprejela Kolumbija, in sicer leta 1985. Naslednji val zakonov zunaj razvitega sveta je bil sprejet v vzhodni Evropi, in sicer v Sloveniji, na Hrvaškem in v Srbiji ter na Madžarskem in v Ukrajini leta 1992. V obdobju od sprejema švedskega zakona do sredine devetdesetih let 20. stoletja je v svetu obstajalo manj kot 20 zakonov RTI. Od takrat dalje pa je bila dinamika sprejemanja zakonov RTI izjemna. Tako je bilo leta 1995 predvsem v zahodnih demokracijah sprejetih 19 zakonov, v vseh regijah današnjega sveta pa je bilo do zdaj sprejetih okoli 100 zakonov.

Pravna ureditev določb o izjemah ima velik vpliv na učinkovito izvajanje RTI v danem kontekstu. Najpomembnejše in najkompleksnejše tovrstne določbe o izjemah se nanašajo na zasebnost in tajnost. Najboljši pristop je povezan z ravnovesjem med razkritjem in tajnostjo. Zakoni za zagotavljanje pravice do dostopa do informacij, ki nastajajo v javnih organih, imajo lahko številne pozitivne prednosti, vendar v nekaterih primerih pretirana odprtost lahko povzroči škodo posameznikom ali pa lahko deluje v nasprotju z javnim interesom. To velja zlasti, kadar je dostop do informacij v nasprotju s pravico do zasebnosti in z nacionalno varnostjo, ki sodita med najbolj zapletene izjeme pravice do dostopa do informacij. Iz tega razloga zakoni RTI skoraj vedno vključujejo določbe o izjemah v zvezi z varstvom zasebnosti in z nacionalno varnostjo. Druga možnost je, da se zasebnost in nacionalna varnost zaščitita v ločenih zakonih. Pogoste so dileme, ali določene informacije razkriti ali jih ohraniti tajne. Rešitve takih dilem vedno predstavljajo težko nalogo.

Najti pravo ravnovesje med odprtostjo in razkritjem informacij na eni strani ter zaščito zasebnosti in tajnostjo na drugi strani, zunaj upoštevanja posebnih zakonov in drugih pravnih predpisov, ki zagotavljajo smernice za nosilce odločanja, je pogosto vprašanje konteksta.

Informacijska pooblaščenka Republike Slovenije je opredelila, kdaj obstaja močan argument v prid razkritja na podlagi javnega interesa:

- razkritje pomaga, da javnost razume potrebo po nacionalni debati;
- vprašanje spodbuja javno in parlamentarno razpravo;
- ustrezna razprava ne more potekati brez široke dostopnosti vseh pomembnih informacij;
- vprašanje vpliva na širok spekter posameznikov in podjetij;
- vprašanje zadeva javno varnost in javno zdravje;
- distribucija podatkov spodbuja odgovornost in preglednost pri odločanju;
- vprašanje se nanaša na zagotavljanje in porabo javnega denarja.

Nedavne evropske odločitve o razkritju informacij, ki se nanašajo na javne številke o financah, kažejo na rastoči trend k razkritju finančnih informacij, kljub vidikom zasebnosti. Čeprav dajejo evropski sklepi prednost razkritju pred zasebnostjo pri odločitvah o finančnih informacijah, je Sodišče Evropske unije (Court of Justice of the European Union) v zelo pomembni zadevi dalo prednost zasebnosti pred razkritjem v kontekstu rezultatov internetnih iskalnikov.

Nadzor sestoji iz nadzornih nalog in izvrševanja odgovornosti. Naloge spremljanja vključujejo upravljanje izvajanja in usmerjanje oblikovanja politik na nacionalni, podnacionalni in agencijski ravni, medtem ko izvrševanje odgovornosti vključuje procese odločanja o prizivih in pritožbah ter izvrševanje ustreznih sankcij za nespoštovanje.

Informacijska komunikacijska tehnologija (IKT) je orodje, ki povečuje uspeh, vendar pa težav ne rešuje samodejno. Pogosto jo razumemo kot rešitev za vprašanja učinkovitosti in enostavnega dostopa do storitev. Z vidika preglednosti npr. spletno posredovanje zahtev oz. prijav vladi omogoča, da lahko spremlja stanje zahtev s področja zagotavljanja pravice do obveščenosti, hkrati pa tudi omogoča samodejno zbiranje podatkov. Poleg tega takšni sistemi državljanom omogočajo online posredovanje zahtev. Spletni portali so glavni mehanizem za diseminacijo proaktivno razkritih informacij; širokemu občinstvu omogočajo dostop do dokumentov. Oblike zabeleženih komunikacij (npr. e-pošta in besedilo), ki jih omogoča IKT, lahko povečajo učinkovit pretok informacij v vladi. Toda uspeh IKT temelji na jasnem razumevanju potreb in interesov uporabnikov, tako znotraj kot zunaj vlade, zmožnosti uporabnikov, da učinkovito in trajnostno uporabljajo IKT, zagotavljanju človeških in materialnih virov, ki podpirajo uvedbo in vzdrževanje tehnoloških rešitev, ter načinu uporabe IKT za ustvarjanje in ohranjanje zabeleženih komunikacij.

Čeprav je res, da lahko tehnološki pristopi k preglednosti hitro lajšajo dostop in odprtost, sta človeški in tehnični kapital tista temelja, na katerih sloni IKT. Redki so primeri, da je IKT za zagotavljanje preglednosti in odgovornosti v vladi soglasno sprejeta. Glede na stališče, da IKT omogoča

lažji dostop do informacij, je bolj verjetno, da so uspešni tehnološki pristopi prilagojeni potrebam različnih skupnosti uporabnikov. Starši šolskih otrok se npr. zelo zanimajo za online informacije o šolnini, učnem načrtu in kakovosti poučevanja. Spletne informacije o zdravljenju in kakovosti bolnišnic so zelo koristne za bolnike, zdravnike ter druge uporabnike in ponudnike na področju zdravstva. Na prvem mestu so informacije, ki neposredno zadevajo življenje uporabnikov, na drugem pa specializirane informacije, pomembne za posrednike, kot so novinarji in politični aktivisti, ki nato zagotavljajo informacije širšemu občinstvu. Za namene preglednosti je najbolj uspešna uporaba IKT, ki je namenjena izvajanju programov organizacij civilne družbe (angl. *Civil Society Organization*, CSO). Tovrstni primeri vključujejo orodja za spremljanje izvajanja proračuna, zlasti kadar gre za množično zunanje izvajanje (angl. *crowdsourcing*). Kot je bilo omenjeno že prej v razpravi o upravljanju evidenc, je v nekaterih primerih povečana odvisnost od IKT v javnem sektorju zmanjšala kakovost razkritih informacij, ni pa zmanjšala dostopa in odprtosti. Čeprav je IKT transformacijski faktor, ne izboljša situacije, če ni zadostnih zmogljivosti, virov, načrtovanja in pozornosti, namenjene zgoraj omenjenim vprašanjem.

Merjenje vpliva zakonov RTI na razvoj je odvisno od dobro opredeljenih kazalnikov, utemeljenih v trdnem teoretskem okviru. Kazalniki za učinkovito izvajanje zakonov RTI raziskovalcem omogočajo preučevanje razmerij med obstojem zakonodaje, kakovostjo zakonodaje in ravnmi izvajanja zakonov ter ocenami glede odprtosti vlade, učinkovitosti upravljanja, dojemanja zaupanja državljanov in poslovnega okolja ter ocenami glede revščine in gospodarske rasti. Vse to zagotavlja podlago za boljše razumevanje ne samo tistih komponent izvajanja RTI, ki so najbolj pomembne za upravljanje učinkovitega izvajanja zakona RTI, ampak tudi načinov, s katerimi učinkovito izvajanje zakona RTI zagotavlja učinkovito upravljanje in širše razvojne rezultate.

Kazalniki Svetovne banke so:

- svetovni kazalniki upravljanja,
- mehanizmi javne odgovornosti,
- državna politika in institucionalna ocena (angl. *Country Policy and Institutional Assessment*, CPIA) preglednosti, odgovornosti in korupcije v javnem sektorju.

Vidike zakonov RTI merijo različni kazalniki. Na splošno jih lahko združimo v dve osnovni kategoriji: kazalniki *de iure* in kazalniki *de facto*. S kazalniki *de iure* ocenjujemo posamezne vidike zakonov, kot so kategorije določb (npr. obseg, nadzor, dostopnost) ali njihova splošna kakovost, medtem ko so kazalniki *de facto* usmerjeni v to, kako zakoni delujejo v praksi.

Kazalniki informiranja *de facto* zajemajo:

- kazalnike vložka (npr. ocena zmogljivosti za izvajanje in mehanika izvajanja; primer: Carter Center za ocenjevanje izvajanja zakona RTI, kar vključuje kapacitete javne uprave, ki jih je treba implementirati);
- kazalnike učinka (npr. ocena delovanja zakonov RTI; primer: poročanje države o zakonih RTI) in
- ciljno usmerjene kazalnike (npr. merjenje rezultatov delovanja zakonov RTI; cilj zakonov je izboljšati dejanske družbene razmere; primer: kazalniki RIDE – kazalniki učinkovitosti dejavnikov izvajanja RTI (RTI Implementation: Drivers of Effectiveness – RIDE Indicators) Svetovne banke).

Kazalniki učinkovitosti dejavnikov izvajanja RTI (RIDE) so osredotočeni na predhodne sestavine učinkovitosti izvajanja, to je na tisto, kar preprečuje ali olajšuje izvajanje v praksi. Ti kazalniki so namenjeni za identifikacijo problemskih področij in tudi področij uspešnosti z uporabo razpoložljivih najbolj objektivnih podatkov.

SKLEPNA MISEL

Sprejem zakona o pravici do obveščenosti (RTI) je velik dosežek. Do zdaj je bil tak zakon sprejet v več kot 100 državah po vsem svetu. Sprejem zakonov RTI pa ni dovolj za preglednejše, odgovornejše in vsevključujoče upravljanje. Izvajanje ni stanje, ampak proces. Dejavniki učinkovitosti in izzivi za učinkovito izvajanje se razlikujejo od države do države, močan pravni oz. zakonski okvir pa je dober začetek. Institucionalna zmogljivost za izvajanje RTI ter spremljanje in neodvisen nadzor so pomembni dejavniki učinkovitega izvajanja zakonov RTI. Sodelovanje na relaciji država-družba ter tehnologija in medvladno sodelovanje lahko služijo kot ojačevalci in pospeševalci izvajanja RTI. Brez mehanizmov za razkritje informacij se informacije ne morejo učinkovito širiti. Brez delovanja tega procesa se zmanjša povpraševanje in s tem potreba po nadzoru. Institucionalna zmogljivost ne deluje učinkovito ali trajno brez potrebnih pogojev, povpraševanja po informacijah in nadzora. Vsi ti deli delujejo skupaj kot sistem za razkritje informacij. Zagon za učinkovito izvajanje zakona RTI mora v državi priti od znotraj. Obstajajo tudi mednarodne platforme, ki podpirajo prizadevanja za izvajanje zakonov RTI. Open Government Partnership (OGP) je multilateralna pobuda, ki si prizadeva zagotoviti konkretne zaveze vlad.

Global Partnership for Social Accountability (GPSA) podpira civilno družbo in vlade, da sodelujejo pri reševanju ključnih izzivov upravljanja v državah v razvoju. Pomembno je imeti v mislih, da je učinek zakonov RTI lahko pozitiven, tudi kadar njihova implementacija ni idealna. Učinkovito izvajanje je zato bolj potovanje kot cilj ter

zahteva nenehno prizadevanje in zavezanost vlade, civilne družbe in mednarodne skupnosti za dolgoročno sodelovanje.

Reference

Lemieux, Victoria L in Trapnell, Stephanie E, 2016. *Public Access to Information for Development: A Guide to the Effective Implementation of Right to Information Laws*. [online] Washington DC: The World Bank. Dostopno na: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSPContentServer/WDSP/IB/2016/06/24/090224b0843fb89a/1_0/Rendered/PDF/Public0access00to0information0laws.pdf [15. 5. 2017].

Global Right to Information Rating, 2003. *The RTI Rating analyses the quality of the world's access to information laws: Slovenia*. [online] Dostopno na: http://www.rti-rating.org/view_country/?country_name=Slovenia [15. 5. 2017].

Tvrtko-Matija Šercar